

TEXTILELE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI: DE LA IDENTITATE NAȚIONALĂ LA SURSĂ DE ANTREPRENORIAL CULTURAL

Janeta-Maria IUGA

Atât costumul tradițional cât și alte țesături cu motive și simboluri tradiționale românești reprezintă o formă de transmitere a moștenirii culturale, o perpetuare a poveștii de viață a neamului românesc. Motivele și simbolurile prezente pe aceste obiecte pot scoate la iveală informații legate de credințe, orizont mental, statut social și economic. Artă tradițională care s-a conservat în comunitățile rurale este una dintre cele mai însemnate componente ale tezaurului cultural românesc, exprimând un limbaj identitar atât la nivel individual cât și colectiv. Aceasta poate fi valorificată prin organizarea de expoziții, festivaluri și ateliere cu specific tradițional românesc, animând astfel viața comunităților rurale și contribuind atât la promovarea identității naționale cât și la dezvoltarea antreprenoriatului cultural.

Artă este o formă de exprimare, de comunicare a credințelor, a mentalității și a realității, un liant între trecut și prezent. Prin ornamentica prezentă pe costumele tradiționale se pot transmite informații, mesaje dincolo de limbajul verbal, tocmai de aceea e necesară în prezent o cunoaștere a simbolurilor, a motivelor prezente pe aceste obiecte vestimentare: „Artă este un mod de expresie a omenirii, (...) este prelucrarea unor manifestări comune cu accentul pus pe efectul comunicativ produs și pe forma estetică a expresiei”. (Cazacu- Slama:1959,75)

De-a lungul timpului, costumul tradițional a însoțit toate evenimentele importante din viața omului de la sat. Locuitorii comunităților tradiționale se arătau fascinați de frumusețea lor și parcă voiau să vadă ce poartă cel de lângă ei, ce motive sunt pe costumul celuilalt, mai ales în zilele de sărbătoare, la hore. Înflorituri, culori, linii îmbinate într-o varietate atât de mare și totuși într-o atât de strânsă unitate. Broderia de pe costumele tradiționale, țesăturile nu sunt doar o înșiruire de decoruri. Ele reprezintă de fapt întreaga moștenire culturală a românilor. Sensuri profunde, simbolism ascuns și pierdut odată cu trecerea timpului.

Este vorba de o mîgală specific femeilor din vechime și o fascinație pentru frumos încărcată de originalitate și dincolo de păstrarea tradiției, dincolo de marginile

timpului, coborînd adânc în preistorie, spunând multe despre zona geografică, istoria și tradiția fiecărui grup. Este un cumul de legende, povești, basme, fabule, culori și semnificații. Aceste simboluri erau magice pentru strămoșii noștri și erau considerate purtătoare de noroc. De aceea ele sunt prezente nu doar pe costumele tradiționale ci și pe alte obiecte casnice, fie cusute, fie țesute, fie modelate sau încrustate în lemn.

Dicționarul de artă populară prezintă arta populară ca fiind „creația unei comunități întemeiată pe o lungă tradiție, împletind funcționalul cu esteticul în opere de artă în care forma și decorul sunt gândite ca întreguri destinate să îndeplinească trebuințele materiale și spirituale ale indivizilor și colectivităților în materie de arhitectură, organizarea interiorului, mobilier, țesături, ceramică, unelte, costum, prelucrarea materialelor, pictura pe sticlă etc”. (Stoica, Bocșe: 1985, 34)

Simbolurile înfățișate pe aceste obiecte sunt de mai multe feluri: cosmice, zoomorfe sau antropomorfe din categoria motivelor abstracte; simboluri florale sau vegetale inspirate de natură sau stilizări geometrice.

Simbolurile cosmice sunt prezente prin motivul soarelui, al florei soarelui, cercul stilizat, fulgerul sau chiar stelele, fiind utilizată de obicei culoarea galbenă sau firul auriu. „Gândirea simbolică <<sparge>> realitatea imediată, fără s-o împuțineze ori să o deprecieze; în perspectiva ei, universul nu este închis, nici un obiect nu rămâne izolat în propria-i existențialitate: toate se leagă între ele, printr-un sistem strâns de corespondențe [...]”. (Eliade, 2013:196)

Ștergere și ie din Țara Moșilor

Simbolismul cosmic nu este altceva decât o punte de legătură cu sacralitatea ancestrală a divinității, întruchipat prin simbolul solar, cercul sau spirala vieții. Aceste simboluri poartă în ele ciclul și energia existenței acestui popor, căldura, succesiunea anotimpurilor și a renașterii.

- continuare în pagina 2 -

TEXTILELE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI: DE LA IDENTITATE NAȚIONALĂ LA SURSĂ DE ANTREPRENORIAL CULTURAL

Janeta-Maria IUGA

Cercul este o reprezentare de mare vechime. A existat înainte de apariția cultului solar. În religiile vechi era reprezentarea zeitelor feminine. Pe teritoriul țării noastre apare din neolitic pe diverse obiecte. După ce a apărut cultul solar, cercul a devenit „formă clasică de reprezentare a discului solar (și lunar), se impune printre cele mai vechi, mai răspândite și totodată persistente motive plastice în lumea creată de mâna omului”. (Păun: 1996, 58) Cercul este o reprezentare a infinitului, nu are început și sfârșit, iar cele concentrice reprezintă „gradele ființei, ierarhiile create”. (Chevalier:1994, 294)

Simbolurile florale și vegetale cele mai des întâlnite sunt: spicul de grâu, trandafirul, floarea de crin sau de cireș, conul, lăleaua, ghinda sau strugurele. Unele dintre acestea au fost utilizate pentru transmiterea unui mesaj religios, altele arătau zona de proveniență atât prin formă cât și prin colorit, altele aveau întipărită ocupația oamenilor. Ornamentele vegetale au apărut mai târziu, dar crenguța de brad are o tradiție mai veche, fiind prezentă pe ceramica neagră lustruită dacică.

Costumele tradiționale erau mai simple în zilele obișnuite având mai puțină ornamentație sau chiar deloc. În schimb, în zilele de sărbătoare, erau scoase la iveală cele mai frumoase veșminte, casa era împodobită cu cele mai de preț ștergare, fețe de masă sau cuverturi, iar obiectele de uz casnic cele mai de preț erau scoase și puse pe masă cu bucate alese care să facă cinste gospodarilor și femeilor casei, care de altfel erau cele care produceau și gestionau toate aceste obiecte.

Ștergare (prosoape) țesute din Țara Zarandului

Specificul zonei este reflectat nu doar în formele utilizate ci și în cromatică. Astfel în zona de câmpie

coloristica este mai vie și mai variată, pe lângă flori apare spicul auriu și albastrul cerului, iar florile umplu atât veșmintele cât și obiectele de uz casnic.

Costume tradiționale din zona Banatului

Pe măsură ce ne apropiem de zona de munte, costumele devin mai sobre, coloristica mai simplă până la alb și negru. Formele fiind inspirate de pădure, frunze de stejar, ghindă sau conuri și crenguțe de brad sau în zona de deal, vița de vie.

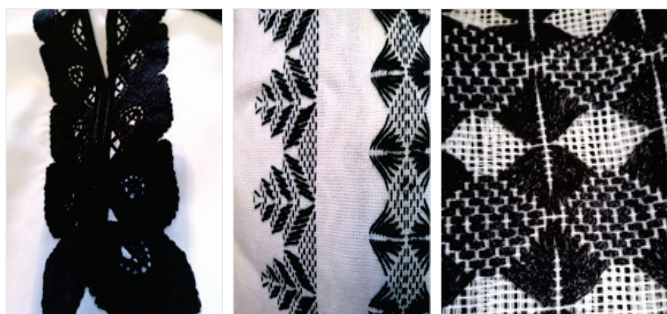
Motive tradiționale din Transilvania și Bucovina

Grebla și jugul (stilizate) din zona Beiușului

Motive tradiționale din Țara Moților

Simbolurile antropomorfe se împletesc cu cele inspirate de activitățile zilnice ale oamenilor: siluete sau părți din corpul uman, grebla, furca, cârligul sau jugul. Motivul antropomorf nu are doar un efect decorativ, ci îndeplinește valoarea de document istoric și social. Evocă puternic lumea satului cu existența socială și statutul în cadrul comunității. Toate aceste motive reflectă realitățile satului tradițional, specificitatea cât și amprenta fiecărei epoci.

Scoarțe din zona Olteniei

Motivele geometrice stilizate sunt strâns legate de credințele populare ale oamenilor: spiralele stilizate (magicul), sfoara (firul vieții), liniile drepte (drumul drept în viață), crucile (spirit și evoluție), pătratul sau rombul (casa). „Geometrismul scoarțelor românești se leagă fără îndoială atât de fondul străvechi al culturii populare, rădăcinile căreia se înfig adânc în istoria pământurilor noastre, cât și de modalitățile de expresie legate de tehnica țesutului în care primordial este perpendicularitatea firelor. De aceea este uneori greu să surprindem sensul de inspirație al motivelor de pe scoarțe: s-a mers de la obiect la numele motivului sau de la numele obiectului la motiv?” (Petrescu: 1976, 24).

Triunghiul are la bază simbolistica cifrei trei. Este o reprezentare a Divinității. Dacă triunghiul echilateral apare reprezentat singur, atunci acesta simbolizează perfecțiunea, divinitatea supremă, armonia, echilibrul. (Chevalier, Gheerbrant, vol.3: 1994, 384). Triunghiul cu vârful în sus este o reprezentare a principiului masculin. Triunghiul cu vârful în jos simbolizează fecunditatea, fiind o reprezentare a principiului feminin. Baza triunghiului simbolizează stabilitatea, iar laturile care urcă simbolizează dinamismul.

Motive populare din Țara Zarandului

Rombul este unul dintre cele mai vechi motive ornamentale de pe teritoriul țării noastre (vezi falanga de cal găsită la Dubova, în regiunea Porțile de Fier, falangă ce are drept décor un romb al cărui interior este hașurat cu linii). Rombul este considerat un simbol feminin. Dacă rombul are formă prelungă, atunci putem spune că el este format din două triunghiuri și simbolizează legătura dintre cer și pământ. (Chevalier:1994,169) Mărgărita Miller-Verghy explică prezența rombului încă din perioada scrierilor cuneiforme. Era un semn pentru soare. (Miller-Verghy:2007,114)

Putem interpreta rombul și în funcție de semnificațiile laturilor sale, cifra patru. „(...) semnificațiile simbolice ale numărului, legate de cele ale pătratului și ale crucii sugerează că omul poate fanda în planul orizontal, dar și în cel vertical și re(amintesc) că există doar: patru puncte cardinale, patru anotimpuri, patru stihii, patru faze ale astrului selenar, patru fluvii edenice, patru evangheliști biblici acceptați de Biserică etc”. (Răchitan:2010, 150).

Cromatică era atât în funcție de zonă, de evenimentul la care luau parte sau în funcție de cine purta costumul tradițional. Femeile măritate utilizau culori mai sobre, iar fetele tinere culori mai aprinse. La fel și pentru bărbații însurați sau feciori.

Culorile utilizate erau obținute pe cale naturală din diferite plante și astfel se vopsea lâna, bumbacul sau cânepa. Pentru albirea cânepii și a țesăturilor din cânepă se făcea o spălare succesivă și se usca la soare. Cu cât se spăla de mai multe ori și se usca la soare cu atât țesătura devenea mai albă.

Culoarea neagră la lâna se obținea din coajă de arin, maroniu din nuci verzi, galben din laptele câinelui sau foi de ceapă, vernil din coaja de vișin. Cercetătorii au descoperit un număr de 230 de culori pe care poporul nostru le putea obține pe cale naturală, fie din plante, fie din diferite minerale sau argile.

În zilele noastre admirăm bogăția și diversitatea ornamentelor populare atât de pe costumele lăsate moștenire din moși-strămoși cât și pe diferite obiecte țesute sau încrustate, modelate sau confecționate.

Multe dintre ele au fost realizate spre a spune o poveste asemeni unui cântec al unei lumi de mult apuse față de care nu mai avem capacitatea de a o înțelege.

Până la urmă, vorbind cu bătrânii satelor despre modul de realizare a costumului tradițional sau a altor obiecte, descoperim o lume pentru mulți de neînțeles, un alt mod de viață care a fost păstrat veacuri la rând cu sfințenie spre a fi transmise generațiilor viitoare. Asta e

moștenirea noastră și trebuie să începem să o înțelegem din nou spre a o putea transmite generațiilor viitoare.

Acest mod de viață ar putea fi adus în actualitatea comunităților tradiționale românești prin înființarea unor ateliere în care să se revitalizeze viața tradițională a satului românesc. În cadrul acestor ateliere putem face cunoscute generației tinere motivele tradiționale românești și broderia manuală, două modalități prin care se vor putea obține produse deosebite. Cusăturile născute din memoria milenară a poporului nostru înfrumusețează printr-o fantezie nemărginită obiecte de vestimentație din cele mai vechi timpuri până azi. Ba mai mult motivele tradiționale românești au fost preluate de către marile case de modă și aduse la cel mai înalt rafinament păstrându-și însă frumusețea și specificul. Un astfel de proiect este relevant prin faptul că readuce posibilitatea de a învăța metode de cusături care altfel s-ar putea pierde. Aceste modele cusute pe obiectele de vestimentație, pe ștergere, fețe de masă etc. poartă în ele înțelesuri ascunse, la origine având concretizarea unor gânduri și sentimente purtătoare de rugăciuni, bucurii sau necazuri, incantații magice sau informații ce vin din adâncurile poporului nostru.

Adevărul despre aceste semne nu îl mai știe nimeni, el s-a pierdut de-a lungul veacurilor atât de zbuciumate, însă le regăsim pe diferite obiecte gospodărești, de vestimentație sau de cult încă din cele mai vechi timpuri, neschimbate păstrate parcă în ADN-ul acestui străvechi popor.

Bibliografie:

- Cazacu-Slama, Tatiana, *Limba și context*, București, Editura Științifică, 1959.
- Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, vol. 3, București, Editura Artemis, 1994.
- Dunăre, Nicolae, *Ornamentica tradițională comparată*, București, Editura Meridiane, 1979.
- Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico – religios*, București, Ed. Humanitas, 2013.
- Miller-Verghy, Mărgărita, *Vechi motive decorative românești*, București, Editura Vestfala, 2007.
- Păun, Silvia, *Identități Europene inedite. Italia-România*, București, Editura Tehnică, 1996.
- Petrescu, Paul, *Creația plastică țărănească*, București, Editura Meridiane, 1976.
- Răchitan, Delia, *O etnologie a jocului în cultura tradițională românească. Jocurile de copii*, București, Editura Detectiv-Moroșan, 2010.
- Stoica, G; Bocșe, Maria, *Dicționar de artă popular românească*, București, Editura Enciclopedică, 1985.

<https://mythologica.ro/ce-semnificatie-au-desenele-de-pe-costumele-populare-romanesti/>
<https://www.youtube.com/watch?v=eYHxN28qUv8>
<https://www.youtube.com/watch?v=5m0V486u8bA>
http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Portul_popular_din_Transilvania

*Izvor de apă vie***Tradiția populară românească**

Dan HORGAN

România a aderând la Uniunea Europeană în 1 ianuarie 2007 a făcut și face constant eforturi substanțiale pentru reafirmarea și păstrarea demnității și identității naționale într-o Românie europeană. Identitatea și demnitatea românilor din țară sau de peste hotare sunt în suferință; s-a deteriorat imaginea României în lume. De aceea, sunt necesare condiții efective pentru ca România să se poată afirma alături de celelalte națiuni europene. Pentru a fi competitivi pe plan european, trebuie să promovăm brandurile naționale și regionale pe care le avem. Există însă pericolul de a distruge orice formă de brand național prin globalizare și consumerism. Și totuși, trebuie să ne promovăm continuu valorile.

Este absolut necesar să fie cunoscute și învățate de către tineri obiceiurile și tradițiile populare autohtone, această cunoaștere venind în sprijinul îndrăgirii de către ei a localității natale, a culturii noastre populare. Ei înșiși pot deveni purtătorii de mâine ai acestor obiceiuri și tradiții.

Din păcate, ne confruntăm cu o invazie de lucruri contrafăcute de peste granițele țării noastre, lucruri ce fac parte din categoria kitsch-ului. Se pune întrebarea: De ce străinii primesc cu multă bucurie lucrurile noastre autentice, pe care le „plantează” la loc de cinste în casele lor, iar noi le ignorăm cu bună știință în favoarea kitsch-lui? Dar precum spunea avocatul Farfuridi în „O scrisoare pierdută” a lui Caragiale tot așa vin și eu și spun: „Să vedem însă mai-nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un **KITSCH**”. Este un termen folosit pentru a determina un obiect decorativ de prost gust, produs cu caracter de pseudoartă, caracterizat prin platitudine, imitație superficială a operelor de artă; lipsă de originalitate.

Arta populară tradițională își are rădăcinile într-un trecut îndepărtat și tumultuos al unui spațiu aflat mereu la intersecția marilor civilizații istorice: greacă, romană, bizantină, orientală și occidentală. Elemente ale acestor civilizații au fost absorbite de locuitorii acestor locuri, toate acestea dând naștere unei viziuni originale care se regăsește în spiritul cel mai profund, tocmai în artă, meșteșugurile și artă populară.

Tot ce ține de tradițiile populare reprezintă, cu adevărat, spiritul specific al locului, identitatea spiritului neamului. Într-un context european și mondial al interferențelor culturale, identitatea e un loc, un gest, un act, care pe zi ce trece devine o realitate dacă nu absolut necesară cel puțin una de luat în considerație.

În cadrul procesului complex și îndelungat de formare a personalității ucenicului, cunoașterea

obiceiurilor și a tradițiilor populare locale are o importanță deosebită, datorită conținutului de idei și de sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat și plin de speranțe al poporului nostru.

Orice cetățean, iubind tradițiile țării sale, fiind pătruns de aspirațiile ei, se va gândi mereu la petecul de pământ sfințit de sângele părinților, al moșilor și strămoșilor lor.

„Poți să cutreieri lumea toată și să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât călcâiul de pământ pe care te-ai născut.”, așa cum spune atât de frumos Vasile Alecsandri.

Etimologic vorbind, noțiunea de meșter popular implică în primul rând ideea de meșter, de om creator pus în slujba artei și al frumosului. Indiferent de natura lor, meșteșugurile sunt o sinteză a spiritului practic cu arta în care omul a căutat, din cele mai vechi timpuri, tot felul de procedee și tehnici prin care să realizeze bunuri de cultură materială și spirituală, satisfăcându-și astfel nevoile de trai dar și aspirația spre frumos.

A porni o discuție despre tradițiile de altădată ale poporului nostru în plină eră a tehnologizării și al globalizării unde mai ușor este de dat un simplu „click” decât de a zămisli ceva arhaic, pare la prima vedere un lucru desuet. Dar cuvântul tradiție, oricât de desuet ar părea, este un ansamblu de concepții, de uzanțe, de obiceiuri, de datini și de credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit (prin viu grai) din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică. Aceste bunuri de patrimoniu inviolabil ar putea fi pentru noi, românii, vectorul identității unei comunități umane. În sensul său desăvârșit, tradiția este o informație (reală sau legendară), idee, noțiune dar și memorie, într-un cuvânt, o conștiință colectivă privitoare la fapte ori evenimente din trecut, transmisă pe cale orală.

Toate acestea alături de datoria de a transmite mai departe și a îmbogăți cu cât mai multe elemente.

Probabil că nimic altceva nu poate contura mai bine spiritul unui neam decât străvechile sale tradiții și obiceiuri. Călătorul vestic va fi plăcut surprins să descopere în România un loc plin de legende, tradiții și mituri păstrate de-a lungul secolelor.

Mitologia este o încercare desăvârșită de cunoaștere absolută a universului, filosofie ce include demersul mistic dar și o știință generală care exclude experimentul ce se constituie în orice cultură primitivă. Aceasta acționează cu mijloace mitico-magice manifestându-se prin adaptarea concretă

epică a abstracțiilor și a fenomenelor superioare la situația psihosocială dată, prin explicarea simbolică a acestora.

Lumea din care face parte țărănul român a fost dintotdeauna bogată în obiceiuri și tradiții.

Pentru cei care le privesc din exterior par manifestări folclorice fabuloase, dar pentru cei care le cunosc însemnătatea, știu că acestea ascund înțelesuri profunde, atât despre relațiile interumane cât și despre relațiile oamenilor cu natura. *Prin astfel de manifestări, oamenii simpli din diverse zone ale țării, au încercat să dea însemnătate anumitor momente sau întâmplări din viața lor.*

Obiceiurile tradiționale românești au ca maniere de exprimare: muzica, coregrafia, gestică sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, îndelung studiate, menite înainte de toate să organizeze viața oamenilor și marchează momentele importante ale trecerii lor prin lume modelându-le comportamentul.

Astăzi, noi, oamenii moderni, suntem martorii unor schimbări izbitoare în conștiința și comportamentul contemporanilor, care treptat ne-au adus într-o criză spirituală, la o atitudine apatică față de incomensurabilele calități ale valorilor materiale și spirituale dar și cultural-etnice lăsate ca zestre de strămoșii noștri, pentru a fi transmise prin orice mijloc din generație în generație drept mărturie a continuității etnoculturale a neamului nostru românesc.

Dacă odinioară, arta populară era originară purtând un simbolism fără de tăgadă, astăzi trăim într-o lume plină de imagini artistice, dublate sau chiar triplate de rolul de semn, exprimând o semnificație purtătoare de mesaje, idei și coduri. De altfel, raportul dintre desen și culoare, era unul simbolic și estetic și se caracterizau prin nuanțare, greu de definit, un adevăr simbolic, nu numai estetic. Ornamentul popular are strict funcția unei simple decorațiuni dar realismul acestuia se afirmă prin comunicarea unui înțeles adânc tâlcuit preluat din realitatea concretă, transformat în contextul artei populare și constituit ca o magazie al tainelor colective ale fiecărei etnii în parte. Artă ornamentală este una din cele mai reale modalități de comunicare etnoculturală dar și de structurare colectivă a simbolisticii din lumea înconjurătoare și corespunde aspirațiilor specifice dar și nivelului de dezvoltare a fiecărei comunități. Ornamentul din tradiția populară este un fel de alfabet ce aduce cu el dovezi, documente etnografice și istorice cu sprijinul cărora se pot determina evoluția spirituală și culturală a unui popor, stilul particular al unei regiuni dar și evoluția parcursă de modul de viață și tradițiile desfășurate în sânul respectivei comunități.

Tradiția unui popor este importantă prin faptul că, atunci când suntem invadați de kitsch, rămâne printre puținele valori autentice ale operelor populare ce alcătuiesc patrimonial național și valorifică tradițiile populare ale meșteșugurilor specifice poporului nostru. Prin punerea în valoare a ornamentelor

tradiționale, elemente distincte a tuturor genurilor de artă populară aplicată, prin studierea tehnicilor de realizare a acestora și prin studierea semanticii motivelor ornamentale, corelând teoria cu practica, se va potența promovarea culturii naționale, ce va fi transmisă tinerei generații.

Promovarea ornamentului din tradiția populară prezintă interes și prin faptul că formează la generația tânără anumite competențe de cunoaștere socială, îi familiarizează cu existența diverselor piese și aici fac referință la masca din alaiul Caprei sau Brezaiei, icoana pe sticlă, icoana de vatră, lada de zestre, prescurnicer, costumul popular, năframa, furca de tors, mărțișorul, blidarul, strachina, vatra și focul vetrei și multe altele pe care le vom discuta în articolele următoare.

Astfel, tânără generație ar trebui să fie educată privind importanța ornamentelor tradiționale, să încerce, pe cât posibil, să le valorifice prin reactualizarea a ceea ce este neglijat, devenind astfel o datorie pentru fiecare individ care dorește promovarea valorilor țării lui.

Astăzi, din păcate suntem martori muți a unor schimbări în comportamentul și conștiința contemporanilor, schimbare care ne-a adus treptat în pragul unei crize spirituale privind atitudinea indiferentă față de valorile culturii etnice, de valorile materiale și spirituale lăsate ca zestre de strămoșii noștri, cu scopul de a fi transmise drept mărturie a continuității etnoculturale a neamului.

Aceste pierderi exprimate atât prin valori materiale: portul tradițional, țesăturile, covoarele, meșteșugurile populare, alimentația, jocurile populare, cât și spirituale: horele, jocurile, tradițiile de educație în familie. De această stare deplorabilă a valorilor culturale nu putem învinui pe nimeni, deoarece nimeni nu ne-a interzis să ne păstrăm tradițiile, cultura, datinile, cântul, portul, jocul, arta populară, meșteșugurile artistice, țesăturile, covoarele, bucatele tradiționale, suntem singurii în măsura să redescoperim tradițiile îngropate cu bună știință decenii de-a rândul.

În acest context, dacă analizăm caracterul valorilor prezente, față de cele ale trecutului, ne dăm seama de unele pierderi enorme survenite în gândirea colectivă. Astăzi, aceste pierderi, ne caracterizează precum o carte de vizită reprezentând de fapt valoarea de adevăr a identității etnice și culturale ale unui popor și un neam.

De noi înșine depinde dacă vom păstra vii și la lumină aceste valori.

BIBLIOGRAFIE

- Adrian Fochi - „Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, Editura Minerva, București, 1976.
- Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Editura Paideia 2001.
- Arthur Gorovei - „Credinți și superstiții ale poporului român” Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională” București, 1995.

- Cornel Dan Niculae - Leacuri și remedii magice din Carpați. Magia și ființele fantastice din arhaicul românesc. Editura: Electra, 2011
- Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a
- Elena Niculița Voronca - „Datinile și credințele poporului român”, Editura Polirom Iași 1998.
- Ernest Bernea, Cadre ale gândirii populare românești, Editura Cartea Românească, București, 1985.
- Gh. F. Ciușanu - „Superstițiile poporului român” Editura Saeculum București 2005.
- Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an”, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu - Mică enciclopedie de tradiții românești, Ed. Enciclopedică, 2001
- Ion Ghinoiu - „Panteonul românesc” Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu - „Zile și mituri. Calendarul țăranului român 2000”, Editura Fundației PRO, București, 1999.
- Ion Taloș - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau - „Ghidul Sărbătorilor Românești”, Editura Humanitas, 1998.
- Marcel Lapteș - „Timpul și sărbătorile țăranului român”, Editura Corvin, 2009.
- Marcel Olinescu - „Mitologie românească”, Editura Saeculum I. O., București, 2001.
- Marin Nicolau Golfin – Istoria Artei vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Mihai Coman - Mitologie populara românească. Editura: Minerva, București, 1988.
- Romulus Antonescu - „Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești”, Ediție digitală, 2009
- Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian – „Sărbătorile la români” Editura „Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.
- Tony Brill - „Legendele românilor, Editura Grai și suflet – Cultura națională, București, 1994.
- Tudor Pamfile - „Mitologia română”, Editura ALL, București, 1997.
- Tudor Pamfile - „Sărbătorile la români”, Editura Saeculum I.O., București 1997.

A vrăji, a descânta, a fermeca

Mihaela OPORTOV

Conceptul de *descântec* este reprezentat în limbajul popular prin mai mulți termeni, fapt ce a generat multiple interpretări ale specialiștilor. Unii cercetători, cum ar fi S. Fl. Marian și Ion Aurel Candrea, fac distincție între termenii *vrăji*, *farmece*, care se fac cu scop negativ și *descântec* practicat cu sens pozitiv, în scopul de a anihila acțiunea vrăjilor, iar S. Fl. Marian, clasificând poezia magică în corespondență cu termenii atestați, identifică patru specii deosebite: *descânțele*, *vrăjile*, *farmecele* și *desfacerile*, diferențiate prin: elementele de poetică, scopul urmărit, mijloacele utilizate și temporalitatea practicării lor.

Alți cercetători, printre care Ovid Densusianu și Andrei Oișteanu, consideră termenii în cauză sinonimi, dar cu aceleași înțelesuri de acțiune pozitiv sau negativ asupra cuiva, iar termenul *descântec*, generic pentru această specie. Deosebirea venea din originea lingvistică diferită: latină, slavă și, respectiv, greacă. Totuși, evoluția semantică ulterioară a acestor termeni a produs unele diferențe notabile: a *vrăji* și a *fermece* desemnează, de regulă, practici magice ofensive (malefice, distructive), pe când a *descânta*, a *desface*, a *dezlega* desemnează acțiune magice defensive (benefice, protective și apotropaice indicând, de regulă, o reacție la o acțiune anterioară). Pe de altă parte, Enea Hodoș și Gheorghe Pavelescu numesc *descântec* numai poezia magică, pe când întreg ceremonialul este numit *vrajă*. Descântecul, în acest context, este privit ca o parte, care uneori poate lipsi din ceremonie.

În tradiția românească termenul *descântec* a dominat pe parcursul timpurilor, fără a exclude utilizarea unor termeni specifici (*vrajă*, *farmec*, dar și *daturi*, *fapturi*, *făcături*, *mânăture*, *aruncături*, *turnături*, *călcături*), care au înțelesul de magie ofensivă. Termenii expuși mai sus ne ajută la delimitarea sensului pozitiv sau negativ al demersului magic, iar în ceea ce privește structura textelor vom găsi similitudini de imagini, motive, mijloace compoziționale.

Sintetizând cele afirmate în această problemă, Nicolae Constantinescu definește descântecul drept specie versificată a folclorului obiceiurilor spusă (recitată) în cadrul unui ritual mai mult sau mai puțin complex. Autorul consideră relevantă distincția dintre fenomen (*descântat*), ca ansamblu de practici rituale cu marcate conotații magice, cu indicații și interdicții severe privind locul și timpul practicării, natura executantului, a obiectelor și a substanțelor folosite, pe de o parte, și poem (*descântec*), ca «formă de artă», pe de altă parte. „Descântecul, remarcă cercetătorul, intervine în momentul constatării unui dezechilibru în starea de normalitate (fizică, morală, familială, socială) a individului și chiar a colectivității (epidemii, calamități naturale) și presupune existența unui executant, de obicei o femeie în vârstă (*doftoroaie*, *moașă*, *băbăreasă*, *vrăjitoare*), mai rar și – se pare – mai recent, un bărbat bătrân (*vrăjitor*, *solomonar*, *fermecător*) și a unui beneficiar (pacient, bolnav) în favoarea căruia se execută ritul și se spune poezia”.

Ceea ce lipsește definițiilor de până acum este înțelegerea descântecului ca un rit în sine, merit să

acționeze în virtutea forței magice a cuvântului. „Ne îndoim că ar fi existat rituri cu adevărat mute, constată M. Mauss și H. Hubert în *Teoria generală a magiei*, dar este sigur că un mare număr de rituri au fost exclusiv orale“.

În fapt, descântecul exprimă o dorință pozitivă sau negativă, ce se cere îndeplinită cu orice preț, de aici derivând caracterul său pragmatic, caracteristica determinând dimensiunile, dar și structura sa compozițională.

În folcloristica noastră găsim descânțete scurte, reduse la trei - patru versuri, uneori și mai puțin („De cine e deochiat/ De acela vindecat”), dar și descânțete lungi de peste 300 de versuri. Scurtimea extremă caracterizează formulele spuse de pacientul care își descântă singur, de multe ori cuvintele rostite îmbrăcând forma vorbirii curente. Astfel de descânțete sunt totuși puține, majoritatea fiind relativ lungi, variind între 15 și 50 de versuri. Cu acestea descoperim și alte particularități ale descântecului: versul liber, heterometric, adesea fără puncte de sprijin care să-i delimiteze sfârșitul, marcat uneori de rima, care, însă, poate lipsi.

Neregularitatea structurală a versului este depășită de cea observată în compoziția descântecelor aspect conform căruia descântecul se dovedește a fi specia cea mai arhaică din întreg repertoriul folcloric. Astfel, în cazul descântecelor „nu se poate vorbi de cutare tip, ca la alte specii, întrucât ele nu există, regula generală fiind îmbinarea motivelor după bunul plac al improvizației. Ceea ce apare pe alocuri drept un motiv component al descântecului realizat de cutare informatoare, alături de altele mai puține sau mai numeroase, în alte descânțete el poate apărea singur, constituindu-se ca atare descântec întreg și de sine stătător, încât noțiunile de motiv și tip trebuiesc ajustate cu grijă în analiza compozițională a descântecelor”- afirmă Artur Gorovei în studiul său. Se pot identifica totuși, în structura descântecului, anumite formule obligatorii – adresarea inițială prin care sunt invocate forțele demiurgice și urarea finală de însănătoșire, care se cer urmate, respectiv precedate de câte un pasaj întregitor, acestea singure constituind părți ce nu pot exista independent.

Structura descântecului rezultă din faptul că acesta este interpretat individual și în secret suportând numeroase asocieri de moment și diverse contaminări. De-a lungul timpului, s-a semnalat și practicarea unor descânțete de către mai multe persoane, în chip coral, dar aceste cazuri au fost rare și nu au influențat specificul compozițional al descântecelor.

Instabilitatea specifică descântecelor a evidențiat resorturile compoziționale ale speciei observându-se totuși în structura acestora o formulă introductivă, apoi o tratare a temei, mai amplă sau mai redusă, iar apoi, o formulă finală, ca în cazul speciilor epice. Chiar și așa, doar un număr restrâns se conformează acestui tipar, cele mai multe reducându-se la „însăilarea” unui motiv

sau două, cu un început abrupt și fără o încheiere cu funcție concluzivă.

La o salcie rătăcită
Șade-o fată despletită
Cu-un ochi de foc
Cu-unu de apă
Cum cel de apă plânge
Pe cel de foc
Așa să se stingă
Deochiul, pocitura, întâlnitura,
ceasurile cele rele;
Să rămână cutare curat, luminat,
Ca aurul strecurat,
Ca argintul cel curat,
Ca soarele-n senin,
Ca un fir de grâu,
Amin.

(*Descântec de deochi cules de la Batog Alexandrina, Docani, comuna Vinderei, județul Vaslui*)

Descânțetele asociază secvențe de mitologie autohtonă, orientală și creștină, cu aspecte ale vieții de toate zilele creându-și un orizont alegoric propriu. Prin descântec, prin diferite practici și formule sacramentale omul a încercat să supună forțele naturii și să ia în stăpânire universul. El s-a ghidat întotdeauna pe credința că Invizibilul există, și anume ca Forță Cosmică supremă, acea lume reală aflată dincolo de posibilitatea percepției senzoriale la care a încercat, pe orice cale, să ajungă.

Rezultate dintr-o concepție unitară asupra cosmosului, structurile magice proiectează ființa pe dimensiunea cosmică, în spațiu și timp, în osmoza sacru-profan. Prin diversitatea conținuturilor organizate în ansamblul ritual magic, creatorul anonim se raportează la natură, la spațiul imediat și la cel mai larg, cosmic.

În acest ansamblu, gândirea magică se impune ca o permanență a structurii umane, iar structurile magice constituie soluții cerute de o întrebare sau modalități de redresare a ființei umane. Structurile magice tradiționale au la bază opoziția originară și ireductibilă dintre principiul universal pozitiv și cel negativ. Acest dualism a constituit bipolaritatea oricărei structuri mitice referitoare la viață-moarte, lumină-întuneric, bună, sănătate- boală, spirit- materie. Strâns legate de reprezentările arhaice, structurile magice tradiționale, se circumscriu acestei viziuni unitare, contradictorii, de interpretare a lumii ca totalitate și a omului ca parte a entității universale.

Bibliografie

- Constantinescu Nicolae. *Fișe pentru un dicționar de folclor (IV)* // Revista de etnografie și folclor (București), 1985, Nr. 2
Gorovei, Artur, *Descânțetele românilor*, București, Editura Academiei Române, 1931
Marian, S. Fl., *Vrăji, farmece și desfaceri*, București, Editura Coresi, 2003
Mauss Marcel și Hubert Henri. *Teoria generală a magiei* / Traducere de Ingrid Ilinca și Silviu Lupescu / Prefață de Nicu Gavriluță, Iași, Editura Polirom, 1996
Oișteanu, Andrei, *Motive și semnificații mito-simbolice în cultura tradițională românească*, București, Editura Minerva, 1989.

CIRCULAȚIA MONETARĂ ÎN BASARABIA DE LA PIERDEREA AUTONOMIEI PÂNĂ ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI CRIMEEI (1828-1855)

- urmare din numărul 222 -

Marian BOLUM

25 kopeiki/1 polupoltinnik/1/4 ruble 1848, tip IV³⁸

Metal-argint 868 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 24,3 mm. Greutate: 5,18 g³⁹. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1832. Au fost bătute 30 de emisiuni, între anii:1832-1858. Tiraj cunoscut pentru anul 1848: 2.636.000 de exemplare⁴⁰.

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Nikolay lossa – *НЛ*. Circular, în afara cercului textul: ЧИСТАГО СЕРЕБРА 1 ЗОЛОТНИКЪ 5 ¼ ДОЛЕЙ *. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, o ghirlandă formate din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea nominală, 25 КОПѢКЪ, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală întreruptă la mijloc de un punct, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Nikolay lossa-*НЛ* întâlnim și inițialele altor meșteri: Pavel Alekseev-*ПА*, Nikolay Grachev-*НГ*, Alexey Chadov-*АЧ*, Constantine Butenev - *КБ*, Fedor Blum - *ФБ*.

Monedele de 25 de copeici au mai multe variante: există mai multe deosebiri în designul vulturului, în anii 1832-1837, 1838-1843, 1845-1847 și 1850-1855, coroana este largă sau îngustă, în 1837, 1852 și 1853 sau există deosebiri în realizarea liniei ornamentale de pe revers⁴¹.

50 kopeiki/1 poltina/1/2 ruble 1845, tip IV⁴²

Metal-argint 868 ‰. Muchie inscripționată, *СЕР. 83 1/3 ПРОБЫ 2 ЗОД . 41 7/25 ДОЛ.* Diametru: 28,5 mm. Greutate: 10,37 g⁴³. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1832. Au fost bătute 34 de emisiuni, dintre care șapte la Varșovia, între anii:1832-1858. Tiraj cunoscut pentru anul 1845: 2.008.800 de exemplare⁴⁴.

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe partea dreaptă. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Constantine Butenev - *КБ*. Circular, în afara cercului textul: ЧИСТАГО СЕРЕБРА 1 ЗОЛОТНИКЪ 10 ¼ ДОЛЕЙ *. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, câte o ghirlandă formate din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea

nominală, *МОНЕТА ПОЛТИНА*, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală întreruptă la mijloc de un punct, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Constantine Butenev - *КБ* întâlnim și inițialele altor meșteri: Nikolay Iossa-*ИИ*, Pavel Alekseev-*ПА*, Nikolay Grachev-*НГ*, Alexey Chadov-*АЧ*, Fedor Blum - *ФБ*.

Monedele de 50 de copeici au mai multe variante: există mai multe deosebiri în designul vulturului, în anii 1832-1842, 1843, 1845-1846 și 1848-1852, coroana este largă sau îngustă, în 1839, 1844, 1947 și 1853 sau există deosebiri în realizarea liniei ornamentale de pe revers⁴⁵.

1 ruble 1854, tip IV⁴⁶

Metal-argint 868 ‰. Muchie inscripționată, *СЕР-83 1/3 ПРОБЫ 4 ЗОЛ-82 14/25 ДОЛИ*. Diametru: 35,5 mm. Greutate: 20,73 g. Grosime: 2,4 mm⁴⁷. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1832. Au fost bătute 35 de emisiuni, dintre care șase la Varșovia, între anii 1832 și 1858. Tiraj total cunoscut pentru anul 1854: 3.070.103 de exemplare⁴⁸.

Avers: central, într-un cerc, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Nikolay Iossa-*ИИ* Constantine Butenev - *КБ*. Circular, în afara cercului textul: *ЧИСТАГО СЕРЕБРА 4 ЗОЛОТНИКА 21 ДОЛЯ**. Cerc perlat exterior.

Revers: circular, câte o ghirlandă formate din ramuri de laur (stânga) și de stejar (dreapta). Deasupra coroana imperială. Central, valoarea

nominală, *МОНЕТА РУБЛЬ*, pe două rânduri. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală întreruptă la mijloc de un punct, inițialele monetăriei, *С.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Constantine Butenev - *КБ* întâlnim și inițialele altor meșteri: Pavel Alekseev-*ПА*, Nikolay Grachev-*НГ*, Alexey Chadov-*АЧ*, Fedor Blum - *ФБ*.

Monedele de 1 rublă au mai multe variante: există mai multe deosebiri în designul vulturului, coada vulturului este la toate emisiunile dreaptă însă diferă numărul de pene, coroana este largă sau îngustă, Sfântul Gheorghe din stema centrală este cu mantie sau fără mantie sau există deosebiri în realizarea liniei ornamentale de pe revers⁴⁹.

După reforma monetară din anul 1839 nu au fost bătute noi tipuri de monede de argint datorită calității superioare a acestora dar și pentru că guvernul își propunea să înlocuiască treptat monedele cu banii de hârtie.

3 ruble 1845, tip I⁵⁰

Metal-platină 950 ‰. Muchie zimțată. Diametru: 10,3 mm. Greutate: 10,36 g.⁵¹. Monetărie: Saint Petersburg, *С.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1828. Au fost bătute 16 emisiuni, între anii 1828 și 1845. Tiraj total cunoscut pentru anul 1845: 50.002 de exemplare⁵².

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. Cerc perlat exterior.

Revers: circular textul: *2 ЗОЛ 41 ДОЛ ЧИСТОЙ УРАЛЬСКОЙ ПЛАТИНЫ**. În interiorul cercului, pe trei rânduri, valoarea nominală, **3* РУБЛИ НА СЕРЕБРО*. Sub valoarea nominală o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, 1845

și dedesubt inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

Monedele de platină au fost introduse în anul 1829 de ministrul de finanțe E.F. Kankrin. Acest fapt a contribuit la creșterea producției de platină din Ural și totodată a permis Imperiului să cumpere și să distrugă o parte din asiguatele devalorizate care circulau pe piață.

În timpul domniei țarului Nicolae I au mai fost bătute monede de platină, cu valori nominale de 6 ruble⁵³ și 12 ruble⁵⁴. Aceste monede au fost bătute cu același design ca al monedelor de 3 ruble, diferențele fiind date de dimensiune, gramaj și textele care precizează valoarea nominală. Au fost emise în total 1.372.000 de monede de trei ruble, 17.582 monede de șase ruble și 3.303 monede de douăsprezece ruble, greutate totală a acestor monede fiind de 14,7 tone⁵⁵. După anul 1845 monedele de platină au fost retrase și topite.

În acest moment nu avem informații referitoare la circulația monedelor de platină în Basarabia însă putem presupune că o mică parte din ele, în special cele cu valoarea nominală cea mai mică, au ajuns și în această parte a Imperiului.

În timpul domniei țarului Nicolae I au fost bătute monede de aur doar cu valoarea nominală de 5 ruble.

5 ruble 1846, tip III⁵⁶

Metal-aur 917 ‰. Muchie zimțată oblic. Diametru: 22,6 mm. Greutate: 6,54 g.⁵⁷. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1832. Au fost bătute 23 de emisiuni, între anii 1832-1854. Meșter monetar Alexander Gertov- *АГ*. Tiraj total cunoscut: 3.442.405 de exemplare⁵⁸.

Avers: central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și

globul crucifer Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. În stânga și în dreapta stemei inițialele meșterului monetar Alexander Gertov - *АГ*. Cerc perlat exterior.

Revers: circular textul: *ЧИСТАГО ЗОЛОТА 1 ЗОЛОТНИКЪ 39 ДОЛЕЙ**. În interiorul cercului, pe două rânduri, valoarea nominală: **5* РУБЛЕЙ*. Sub valoarea nominală o linie orizontală ornamentală, anul emisiunii, *1846* și dedesubt inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc perlat exterior.

Alături de inițialele meșterului monetar Alexander Gertov- *АГ* întâlnim inițialele meșterului Pavel Danilov- *ПД*, Alexei Chadov- *АЧ* și Constantine Butenev- *КБ*. Aceste monede pot fi considerate variante.

Monedele de 5 ruble au mai multe variante: există mai multe deosebiri în designul vulturului, în anii 1832-1842, 1843-1844, 1845, 1847-1849 și 1851-1855⁵⁹.

În perioada 1839-1848 pe monedele de cupru, inclusiv pe moneda cu valoare nominală de 3 copeici introdusă în sistemul monetar al Imperiului în 1839, este imprimată, în locul stemei imperiale, monograma încoronată a țarului Nicolae I.

1 polushka, 1/4 kopek 1840, tip II⁶⁰

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 18 mm. Greutate: 2,56 g. Grosime: 1,5 mm⁶¹. Monetărie: Saint Petersburg, *C.П.Б.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1839. Au fost bătute 15 emisiuni, în anii: 1839-1846. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetărie Saint Petersburg în anul 1840: 6.400.000 de exemplare⁶².

Avers: central, monograma încoronată a țarului Nicolae I, *HI*. Cerc perlat exterior.

Revers: deasupra valoarea 1/4. Central, unitatea monetară, *КОПѢИКИ СЕРЕБРОМЪ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, *1840* și inițialele monetăriei, *C.П.Б.* Cerc perlat exterior.

La monetărie Saint Petersburg, *C.П.Б.* a fost bătut acest tip monetar între anii 1840-1842. Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au mai fost bătute la monetăria Ecaterinburg, *EM* între anii 1840-1843 și la monetăria Suzun, *CM*, în anii 1839-1846. Monedele de 1/4 copeici nu au imprimate, nici pe avers nici pe revers, inițialele meșterului monetar.

1 denга, 1/2 kopek 1840, tip II⁶³

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 21 mm. Greutate: 5,12 g. Grosime: 1,7 mm. Monetărie: Ecaterinburg, *E M*⁶⁴. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1839. Au fost bătute 17 emisiuni, între anii 1839-1848. Tiraj total cunoscut pentru anul 1840 la monetăria Ecaterinburg, 10.999.200 de exemplare⁶⁵.

Avers: central, monograma încoronată a țarului Nicolae I, *HI*. Cerc perlat exterior.

Revers: deasupra, între două ornamente valoarea 1/2. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКИ СЕРЕБРОМЪ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, 1840 și inițialele monetăriei, *E M*. Cerc perlat exterior.

La monetărie Ecaterinburg, *EM* a fost bătut acest tip monetar între anii 1841-1843. Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au mai fost bătute la monetăria Saint Petersburg, *C.П.Б.* între anii 1840-1842 și la monetăria Suzun, *CM*, în anii 1839-1847. Monedele de 1/2 copeici nu au imprimate, nici pe avers nici pe revers, inițialele meșterului monetar.

1 kopeika 1840, tip IV⁶⁶

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 24 mm. Greutate: 10,24 g⁶⁷. Monetărie: Ecaterinburg, *E M*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1839. Au fost bătute 18 emisiuni, între anii: 1839-1847. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetăria Ecaterinburg în anul 1840: 20.778.000 de exemplare⁶⁸.

Avers: Central, monograma încoronată a țarului Nicolae I, *HI*. Cerc perlat exterior.

Revers: Deasupra, între două ornamente valoarea *1*. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКА СЕРЕБРОМЪ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, 1840 și inițialele monetăriei, *E M*. Cerc perlat exterior.

La monetărie Ecaterinburg, *EM* a fost bătut acest tip monetar între anii 1840-1844. Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au mai fost bătute la monetăria Saint Petersburg, *C.П.Б.*, între anii 1840-1843, la monetăria Izhora, *СПМ*, între anii 1840-1843 și la monetăria Suzun, *CM*, în anii 1839-1847. Monedele de 1 copeica nu au imprimate, nici pe avers nici pe revers, inițialele meșterului monetar.

2 kopeiki 1840, tip IV⁶⁹

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 33 mm. Greutate: 20,48 g. Grosime: 3,1 mm⁷⁰. Monetărie: Ecaterinburg, *E M*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1839. Au fost bătute 18 emisiuni, între anii: 1839-1847. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetăria Ecaterinburg în anul 1840: 9.347.400 de exemplare⁷¹.

Avers: Central, monograma încoronată a țarului Nicolae I, *HI*. Cerc perlat exterior.

Revers: Deasupra, între două ornamente valoarea *2*. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКИ СЕРЕБРОМЪ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, 1840 și inițialele monetăriei, *E M*. Cerc perlat exterior.

La monetărie Ecaterinburg, *EM* a fost bătut acest tip monetar între anii 1840-1844. Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au mai fost

bătute la monetăria Saint Petersburg, *C.П.Б.*, între anii 1840-1841, la monetăria Izhora, *СПМ*, între anii 1840-1843 și la monetăria Suzun, *СМ*, în anii 1839-1847. Monedele de 2 copeici nu au imprimate, nici pe avers nici pe revers, inițialele meșterului monetar.

Emisiunile bătute în anul 1840 la monetăria Ecaterinburg au mai multe variante: monograma este decorată sau obișnuită, inițialele monetăriei sunt mici sau mai mari. De asemenea emisiunile anului 1841 bătute la aceeași monetărie sunt cu monograma decorată sau monograma obișnuită⁷².

3 kopeiki 1842, tip I⁷³

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 39 mm. Greutate: 30,72 g. Grosime: 3 mm⁷⁴. Monetărie: Suzun, *СМ*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1839. Au fost bătute 18 emisiuni, între anii 1839-1847. Tiraj total cunoscut pentru anul 1842 la monetăria Suzun- *СМ*, 1.336.000 de exemplare⁷⁵.

Avers: Central, monograma încoronată a țarului Nicolae I, *НМ*. Cerc perlat exterior.

Revers: Deasupra, între două ornamente, valoarea *3*. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКИ СЕРЕБРОМЪ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milسیمul, *1842* și inițialele monetăriei, *СМ*. Cerc perlat exterior.

Astfel de monede, ce pot fi considerate variante, au fost bătute între anii 1839-1847 și la monetăriile Ecaterinburg- *ЕМ* și Saint Petersburg - *С.П.Б.* Monedele de 3 copeici nu au imprimate, nici pe avers nici pe revers, inițialele meșterului monetar. Monedele bătute în anul 1840 la monetăria Ecaterinburg au unele variante: monograma țarului are la unele monede ornamente, iar inițialele monetăriei, *ЕМ*, sunt scrise cu litere mai mici⁷⁶.

În anul 1849 este micșorată greutatea monedelor de cupru, dintr-un pud de metal fiind bătute monede în valoare de 32 de ruble⁷⁷.

Între anii 1850-1855 designul monedelor de ¼, ½ și 1 copeica se modifică din nou având pe avers o altă variantă a monogramei încoronate a țarului Nicolae I, în timp ce la monedele de 2, 3 și 5 copeici

se revine, pe avers, la stema imperială, variantă în care vulturul are aripile ridicate.

1 polushka, 1/4 kopek 1850, tip III⁷⁸

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 14,5 mm. Greutate: 1,28 g⁷⁹. Monetărie: Ecaterinburg, *ЕМ*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute șase emisiuni, în anii: 1850-1855. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise în anul 1850: 5.184.000 de exemplare⁸⁰.

Avers: Deasupra coroana imperială. Dedesubt, monograma țarului Nicolae I, *НМ*.

Revers: Deasupra coroana imperială. Central, unitatea monetară, *ПОЛУШКА*. Dedesubt, milسیمul, *1850* și inițialele monetăriei, *ЕМ*.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

1 denezhka 1/2 kopek 1851, tip III⁸¹

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 18 mm. Greutate: 2,56 g. Grosime: 1,15 mm⁸². Monetărie: Ecaterinburg, *ЕМ*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute șase emisiuni, în anii: 1850-1855. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise în anul 1851: 6.425.600 de exemplare⁸³.

Avers: Deasupra coroana imperială. Dedesubt, monograma țarului Nicolae I, *НМ*.

Revers: Deasupra coroana imperială. Central, unitatea monetară, *ДЕНЕЖКА*. Dedesubt, milسیمul, *1851* și inițialele monetăriei, *ЕМ*.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

1 kopeika 1851, tip V⁸⁴

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 22,8 mm. Greutate: 5,12 g. Grosime: 1,6 mm⁸⁵. Monetărie: Ecaterinburg, *EM*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute șase emisiuni, în anii: 1850-1855. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise în anul 1851: 4.790.400 de exemplare⁸⁶.

Avers: Deasupra coroana imperială. Dedesubt, monograma țarului Nicolae I, *H1*.

Revers: Deasupra coroana imperială. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКА*. Dedesubt, milesimul, *1851* și inițialele monetăriei, *EM*.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

2 kopeiki 1852, tip V⁸⁷

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 28,15 mm. Greutate: 10,24 g. Grosime: 1,95 mm⁸⁸. Monetărie: Ecaterinburg, *EM*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute 10 emisiuni, între anii: 1850-1859. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetăria Ecaterinburg în anul 1852: 6.874.400 de exemplare⁸⁹.

Avers: Central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială

deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptorul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. Cerc perlat exterior.

Revers: Circular cunună închisă. Deasupra, între două distanțiere sub formă de rozete, valoarea * 2 *. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКИ*. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, *1852* și inițialele monetăriei, *EM*. Cerc perlat exterior.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

3 kopeiki 1852, tip II⁹⁰

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 32 mm. Greutate: 15,36 g. Grosime: 2 mm⁹¹. Monetărie: Ecaterinburg, *EM*. Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute 10 emisiuni, între anii: 1850-1859. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetăria Ecaterinburg în anul 1852: 5.458.667 de exemplare⁹².

Avers: Central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o suliță în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptorul și globul crucifer. Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă. Cerc perlat exterior.

Revers: Circular cunună închisă. Deasupra, între două distanțiere sub formă de rozete, valoarea * 3 *. Central, unitatea monetară, *КОПѢЙКИ*.

Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, 1852 și inițialele monetăriei, *E M.* Cerc perlat exterior.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

Între 1850 -1859, când se va relua baterea în paralel a monedelor de 5 copeici de argint și de cupru, monedele de cupru vor avea pe avers, la fel ca și cele de argint, vulturul cu aripile ridicate.

5 kopeiki 1854, tip VI⁹³

Metal-cupru. Muchie netedă. Diametru: 36 mm. Greutate: 25,59 g. Grosime: 2 mm⁹⁴. Monetărie: Ecaterinburg, *E M.* Fețe amplasate medalistic. Intrată în circulație în anul 1850. Au fost bătute 10 emisiuni, între anii: 1850-1859. Tiraj total cunoscut pentru monedele emise la monetăria Ecaterinburg în anul 1852: 3.960.960 de exemplare⁹⁵.

Avers: Central, stema Imperiului, vulturul cu două capete încoronate cu o coroana imperială deasupra, având pe piept un scut unde este reprezentat Sfântul Gheorghe călare, cu o sulită în mână, ucigând balaurul, iar în gheare sceptrul și globul crucifer Scutul central de pe pieptul vulturului, stema Moscovei, este înconjurat de lanțul ordinului Sfântului Andrei. Pe aripile vulturului sunt imprimate șase scuturi cu steme ale unor regate sau ducate integrate Imperiului: Kazan, Astrakhan, Siberia, pe aripa stângă și Polonia, Taurica, Finlanda, pe aripa dreaptă Cerc perlat exterior.

Revers: Circular cunună închisă. Deasupra, între două distanțiere sub formă de rozete, valoarea * 5 *. Central, unitatea monetară, КОПѢКЪ. Dedesubt, sub o linie orizontală ornamentală, întreruptă la mijloc de un punct, milesimul, 1854 și inițialele monetăriei, *E M.* Cerc perlat exterior.

Aceste monede nu au diferențe de design, ce ar putea fi considerate variante. De asemenea, aceste monede nu au imprimate inițialele numelui meșterului monetar.

Războiul Crimeei a avut loc între anii 1853-1856. A fost un conflict armat dintre Imperiul țarist

și o alianță formată din Anglia, Franța, Sardinia și Imperiul Otoman.

Participarea Angliei și Franței la război a fost determinată de creșterea puterii Imperiului țarist care era văzut în Europa ca principalul promotor al absolutismului, dar și datorită politicii de protejare a ortodocșilor din Imperiul otoman, a disputelor dintre ortodocși și catolici asupra pelerinajelor la Locurile Sfinte⁹⁶, a panslavismului și a amenințărilor teritoriale resimțite de marile puteri în condițiile expansiunii ruse⁹⁷.

Eșecul diplomatic al Imperiului Țarist de a impune un nou tratat asupra Locurilor Sfinte determină ocuparea Principatelor române de către armata rusă. Deși țarul nu a crezut că puterile europene vor protesta față de ocuparea unui teritoriu aflat sub suzeranitate otomană, Anglia și Franța trimit o flotă în Dardanele pentru a echilibra situația.

Încercările de mediere de la Viena eșuează. Trupele sultanului atacă armata țaristă lângă Tulcea, flota rusească înfrânge flota otomană la Sinope, guvernul englez și cel francez adresează un ultimatum Rusiei pentru retragerea din Principate și după respingerea acestuia intră în război de partea Imperiului otoman.

Deși Imperiul Țarist își retrage trupele din Principate (se temea de o posibilă intervenție a Austriei care la rândul ei se simțea amenințată de prezența trupelor rusești la Dunăre) nu acceptă condițiile puse de aliați⁹⁸ pentru rezolvarea Problemei Orientale astfel că ostilitățile continuă.

În anul 1854 aliații debarcă în Crimeea și atacă Sevastopolul, principala bază a flotei țariste din Marea Neagră. Rușii cuceresc fortăreața Kars. În 1855 trupele anglo-franceze trimit un corp expediționar în Marea Azov, pătrund în strâmtoarea Kerci și atacă portul Taganrog din apropierea orașului Rostov pe Don, însă orașul nu poate fi cucerit. În Marea Baltică flota rusească este copleșită numeric și desfășoară activități doar în zona fortificațiilor, iar aliații desfășoară operațiuni de blocare a comerțului rusesc și distrug câteva forturi de pe coasta finlandeză. În toamna anului 1855 aliații debarcă infanteriști în Peninsula Kola și eșuează la luarea cu asalt a Arhanghelskului și a Petropavlovskului, oraș din Kamciatka. Sevastopolul este cucerit în septembrie 1855⁹⁹.

Basarabia a avut o poziție strategică importantă pentru Imperiul țarist deoarece avea ieșire la Marea Neagră. În portul Ismail au fost organizate depozite de muniții. În același timp Flota Dunăreană a Rusiei, dizlocată în sudul Basarabiei, urma să țină sub control Dunărea de Jos și să susțină trupele terestre ce acționau în Balcani.

Guvernatorul Basarabiei trebuia să asigure aprovizionarea trupelor cantonate în această provincie și să mobilizeze populația civilă pentru construcții, transporturi sau pentru alte munci. Astfel, locuitorii au fost obligați să aloce mijloace pentru transportul muniției, a proviziilor, a fânului, a sării și a bolnavilor, pentru repararea drumurilor și a podurilor, pentru repararea fortificațiilor cetăților Bender, Hotin, Ismail și Chilia, pentru construirea podurilor plutitoare pe Nistru, Prut și Dunăre¹⁰⁰.

În Basarabia era staționată Divizia XVI infanterie, trei regimente de cazaci, un batalion de infanterie, o brigadă de artilerie și o unitate de geniu¹⁰¹. Aceste trupe erau pregătite să treacă oricând Prutul, pentru a ocupa Principatele, să treacă Dunărea, pentru a începe o ofensivă în Balcani sau să refacă drumurile strategice ce traversau Basarabia.

Unitățile sanitare din principalele orașe erau pregătite pentru a trece la starea de război. Medicii erau instruiți să instituie carantina pentru persoanele ce veneau din Balcani, pentru a evita epidemiile. Erau organizate spitale militare de câmp, erau formate unități sanitare ce urmau să însoțească trupele ruse în Balcani.

La 3 iulie 1853 trupele ruse cantonate în Basarabia trec Prutul și ocupă Principatele¹⁰².

Prin Basarabia erau expediate cantități mari de alimente, muniții și medicamente. Negustorii basarabeni primesc acordul să transporte mărfuri în Balcani. În același timp, sunt aduși un mare număr de răniți la spitalele din Soroca și Hotin, crește numărul personalului medical însă nu poate fi rezolvată problema lipsei de medicamente.

O parte din trupele dizlocate în Basarabia sunt trimise la Sevastopol. Guvernatorul Basarabiei primește ordin să trimită alimente și medicamente trupelor ce luptau în Crimeea. Sumele necesare pentru procurarea acestor produse aparțineau visteriei Basarabiei sau erau colectate de la populația civilă¹⁰³.

Războiul Crimeii a dezechilibrat grav sistemul monetar al Imperiului datorită cheltuielilor mari impuse de desfășurarea operațiunilor militare. Pentru a putea face față acestor cheltuieli guvernul sporește emisiunile banilor de hârtie. Cursul forțat al biletelor de credit creează noi probleme, dificultăți mari în schimbarea acestora. Datoriile interne și externe cresc substanțial și în 1855 depășesc de două ori veniturile bugetului de stat.

Note:

38. <https://en.numista.com/catalogue/pieces26891.html>
39. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-25-koeks-1832-1858/?tid=43509>
40. https://colnect.com/ro/coins/coin/23124-25_Koeks_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
41. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,5/nid,25/ypes.html>
42. https://colnect.com/ro/coins/coin/37644-50_Koeks_1_Poltina_%D0%A1%D0%9F%D0%91-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus

43. <https://en.numista.com/catalogue/pieces26890.html>
44. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-poltina-1832-1858/?tid=43505>
45. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,5/nid,24/ypes.html>
46. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1854/1_rubl
47. <https://en.numista.com/catalogue/pieces16514.html>
48. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-ruble-1832-1858/?tid=43501>
49. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,5/nid,22/ypes.html>
50. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1845/3_rub
51. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-3-rubles-1828-1845/?tid=59538>
52. <https://en.numista.com/catalogue/pieces23166.html>
53. <https://en.numista.com/catalogue/pieces23168.html>
54. <https://en.numista.com/catalogue/pieces23169.html>
55. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1
56. https://colnect.com/ro/coins/coin/32128-5_Rubles-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
57. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1846/5_rub
58. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-5-rubles-1832-1854/?tid=59514>
59. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,3/nid,18/ypes.html>
60. https://colnect.com/ro/coins/coin/21588-%C2%BC_Koepk_Polushka_%D0%A1%D0%9F%D0%9C-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
61. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-4-kopek-1839-1846/?tid=59010>
62. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1840/polushka
63. https://colnect.com/ro/coins/coin/29270-%C2%BD_Koepk_Denga_EM-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
64. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-2-kopek-1839-1848/?tid=59024>
65. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1840/05_kopeyki
66. https://colnect.com/ro/coins/coin/7-1_Koepk_%D0%95%D0%9C-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
67. <https://en.numista.com/catalogue/pieces8229.html>
68. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1840/1_kopejka
69. https://colnect.com/ro/coins/coin/19-2_Koeks_EM-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
70. <https://en.numista.com/catalogue/pieces22423.html>
71. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-2-koeks-1839-1848/?tid=59793>
72. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,4/nid,36/ypes.html>
73. https://colnect.com/ro/coins/coin/32590-3_Koeks_CM-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
74. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-3-koeks-1839-1848/?tid=59763>
75. <https://en.numista.com/catalogue/pieces4626.html>
76. <https://www.m-dv.ru/monety-rossii-1700-1917/kid,17/mid,4/nid,35/ypes.html>
77. Ana Boldureanu, Eugen Nicolae, op.cit., p. 306.
78. https://colnect.com/ro/coins/coin/23133-1_Polushka_%C2%BC_Koepk_EM-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
79. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-polushka-1850-1855/?tid=59014>
80. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1850/polushka
81. https://colnect.com/ro/coins/coin/23128-%C2%BD_Koepk_Denezhka_-_EM-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
82. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-denezhka-1850-1855/?tid=59027>
83. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1851/denejka
84. https://colnect.com/ro/coins/coin/8-1_Koepk_%D0%95%D0%9C-1825~_1855_-_Nicolae_I-Imperiul_Rus
85. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-1-kopek-1850-1855/?tid=59830>
86. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1851/1_kopejka
87. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1852/2_kopejki
88. <https://en.numista.com/catalogue/pieces25901.html>
89. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-2-koeks-1850-1860/?tid=44276>
90. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1852/3_kopejki
91. <https://en.numista.com/catalogue/pieces2416.html>
92. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-3-koeks-1850-1859/?tid=44262>
93. http://99-kopek.ru/catalog/nikolay_1/1854/50_koepk
94. <https://ro.ucoin.net/coin/russia-5-koeks-1850-1859/?tid=44248>
95. <https://en.numista.com/catalogue/pieces21241.html>
96. https://www.academia.edu/20380910/RAZBOIUL_CRIMEII
97. https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_Crimeii
98. Ibidem.
99. Ibidem.
100. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/cum-a-ajuns-basarabia-in-componenta-imperiului-rus>
101. <http://istoriamilitara.org/stiinta/articole/160-basarabia-si-razboiul-din-crimeea-1853-1856.html>
102. Ibidem.
103. Ibidem.

Nu mă las, nu mă las, cărțile mele îmi aduc acasă amintirile...

Ion N. OPREA

Întâmplările vieții care pot fi povestite în scrierile noastre, cum s-a dovedit a fi și cea de mai ieri-alaltăieri, cu și despre **Tiberiu Ceia**, muzicologul, interpretul, sunt multe, multe și variate, iar cărțile care le înmagazinează nu trebuie uitate pe raftul care le-am rânduit. Am fost tare mâhnit, de exemplu, când din cărțile care le-am expediat la Biblioteca „V. A. Urechia” Galați, manager-director prof. dr. Zanfir Ilie, care mi le confirma primirea, acum doamna Corina Emanuela Dobre îmi comunica despre „Adriana. Cuvinte din iarna vieții. Memorialistică”, 2014, „Adriana: Un vis i-a fost viața”, 2015, ș.a., autor Ion N. Oprea, nu au nici un cititor.

Nu au nici un cititor pentru că...

Am înțeles cauza din ce am citit în *Luceafărul-Botoșani* de Liliana Derevici, „Reluarea Cenaclului literar „Radu Stanca” de la Centrul de vârstici nr. 2, Cluj-Napoca, după o bine meritată vacanță de vară”, ajungându-se la „a ruginit frunza din vii – noi ne întoarcem la poezii”, cenaclu care, spune Liliana e în activitate de 17 ani, și pentru că, acum la reluarea ei, participanții s-au regăsit într-o bibliotecă în care prezent a fost și Al. Florin Țene, președintele Ligii Scriitorilor din România.

Entuziasat de ce pot face niște bibliotecari cu cărțile pe care le gestionează, am și luat legătura mai întâi cu oaspetele care este și inspiratorul manifestărilor, întrebându-l pe net:

-Care este adresa Cenaclului, maestre: și i-am relatat succint că vreau să expediez acolo una din cărțile Adrianei, cu gândul că anumite capitole pot fi puncte de discuții cu vârstnicii asistați în căminele de acolo ori din țară, că cenacliștii și bibliotecarii din Cluj păstrează obiceiul, cum făceau odată în corpore scriitorii, se deplasează cu rucsacul cu căți în întreaga țară, ca vârstnicii să nu se plictisească, fac lecturi și discuții împreună....

Mostră a ce este scrisul Adrianei i-am expediat scriitorului Al. Florin Țene și ceva din scrierile celei pe care o prețuiesc, adică a Adrianei.... care la Galați se odihnesc pe raft.

- Vreți, Centrul vârstnicilor nr. 2, Cenaclul literar „Radu Stanca”, unde să ajungă vreunul din romanele cu și despre Adriana?, adresați-vă doamnei Ligia Bocșa, str. Decebal 21, președinta Cenaclului, m-a sfătuit tot prin net iubitorul și dânsul difuzor de carte interesantă, ca cel care oferă, prin funcție dar ca și om de carte sfaturi și jurnaliștilor...

Vedeți ce contează obișnuința, deprinderea de a comunica de la distanță, ca la Cenaclul „Prietenia”-lași, cum l-au botezat pe al nostru Cenaliștii, toți ca unul, deși aflați fiecare la casa lui ori unde le-o fi masa de scris, hârtia sau pixul, cum se chinuia Păstorel, nu numai când colabora la *Album literar Gastronomic*, editat de

revista literară *Viața Românească* prin...1983. Dar... apăruse, oare, pixul?

După asemenea crâmpie, parte a muncii cu cartea, revin la alte gânduri și la ce am mai scris după ce în *Luceafărul* am tras concluzia că articolul meu despre Tiberiu Ceia nu poate ajunge la cititori. Și, pentru că nici acum nu-s prezent la „articole asemănătoare”, pentru că se poate să fi fost șters îmi spune Google, din respect pentru cenacliști dar și pentru cititori în general, chiar dacă normele UE mi-ar interzice destăinuirea, hai să ne aducem aminte despre articolul amintit și atât de prețuit de Adriana Antreiaș-Micu, prietena noastră, care și ea cu vocea de la 95-98 de ani atât de duos ne cânta la microfonul din camera unde era cazată:

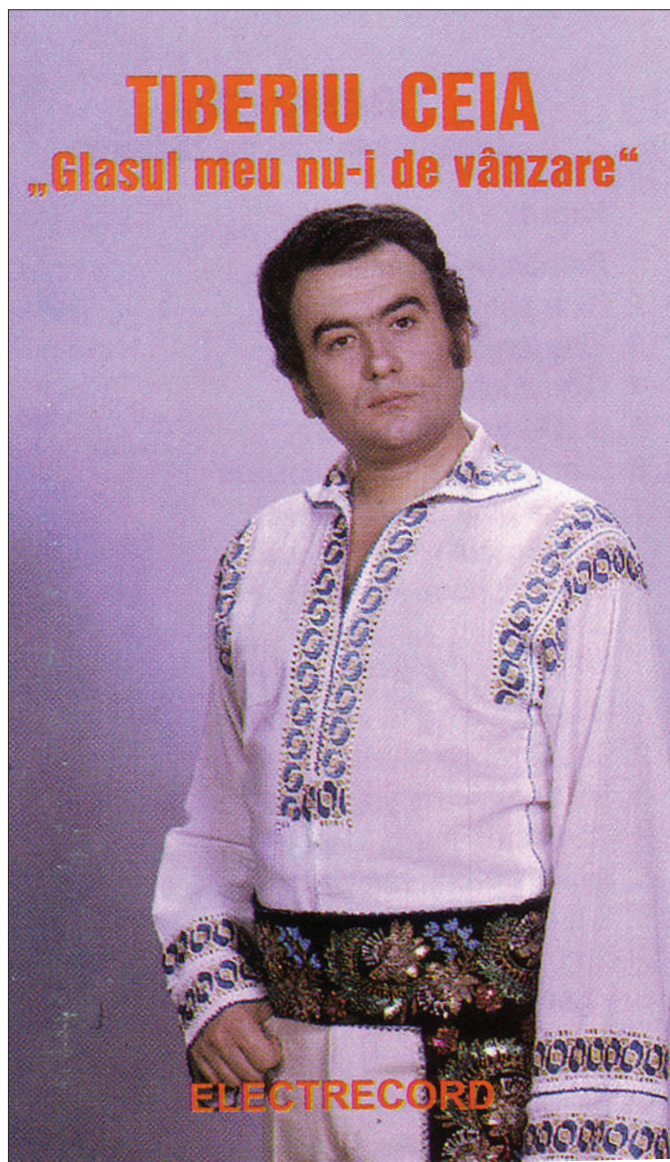
Tiberiu Ceia la 75 de ani, într-un Cămin de asistați, ca și Adriana?

Născut pe data de 16 iulie 1940 în Timișoara, din părinți Aurel și Solomeia, tatăl funcționar la

primărie, mama casnică, Tiberiu Ceia, cunoscutul mare cântăreț de muzică populară, își amintește: „Era ca în poveste. Doi părinți tineri, veseli, cu mulți prieteni, care ne umpleau mereu casa în care domnea buna înțelegere și multă iubire. Se trăia bine în România de atunci. Era belșug în casa noastră, iar părinții mei erau doi inși frumoși și eleganți, lucru care s-a răsfrânt și asupra mea”.

Crescut cu melodiile Ioanei Radu și Mariei Lătărețu pe buze, copilul Tiberiu Ceia, la cinci ani, la Grădina Capitol din Timișoara, interpreta în public „Cruce albă de mesteacăn”, cântec învățat de la tatăl său Aurel Ceia. Debutul său oficial a avut loc în 1967 pe scena Operei din localitate, după care, în ansamblul „Doina Oltului”, sub îndrumarea dirijorului Gheorghe Stan, a plecat pe drumul succeselor, în toată lumea, abandonându-și altă dragoste – cariera de profesor de limba română. A rămas cu muzica:

Frumoasă-i vecina noastră
Scoate capu pe fereastră
Să văd chip frumos,
Drag și luminos.

R: Au, inima mea, ce frumoasă-i dragostea!
Că eu cât trăiesc, tot am să iubesc.

Aseară trecui călare
Pe la poarta dumitale,
Te zării la lumânare
Necăjită tare.

Dacă-aș ști că nu-i așa
Aș sta tot la ușa ta,
Că vreau să trăiesc,
Cu cine iubesc!
Cu extensie:
Hai mândră în Dealul Spirii
Să te-nvăț tabla-nmulțirii:
Cât fac doi ori doi
Și noi amândoi?
Doi ori doi fac patru
Iară noi doi facem altu
Că nu-i așa greu
Dacă ți-l fac eu...

„Erau frumoase cântecele acestea, de ce nu mai sunt auzite?”, l-a întrebat moderatoarea pe omul de 75 de ani care i-a răspuns fără ezitare: „Se interpretează și se ascultă și astăzi în Căminul de asistați social, unde sunt internat”.

Cuvinte la care am făcut legătura cu ceea ce am scris împreună cu și despre Adriana Andreiaș-Micu de la Schitul Darvari din București și ea, neprofesionistă, cântă colegelor sale melodii populare, arii din opere dar scrie și cărți editate la Iași.

Tiberiu Ceia o fi citit cărțile Adrianei ca eroină și autor a lor?.

De la Tiberiu Ceia merită să căutăm și să mai ascultăm: „Tot așa mă bate gându...”; „Din copită bate murgul”; „Pavele, Pavele!”; „În grădina cu flori multe”; „Dacă-i uitați pe toți cei dragi...”; „Doină, dor și omenie...”

Mulți ani maestre!

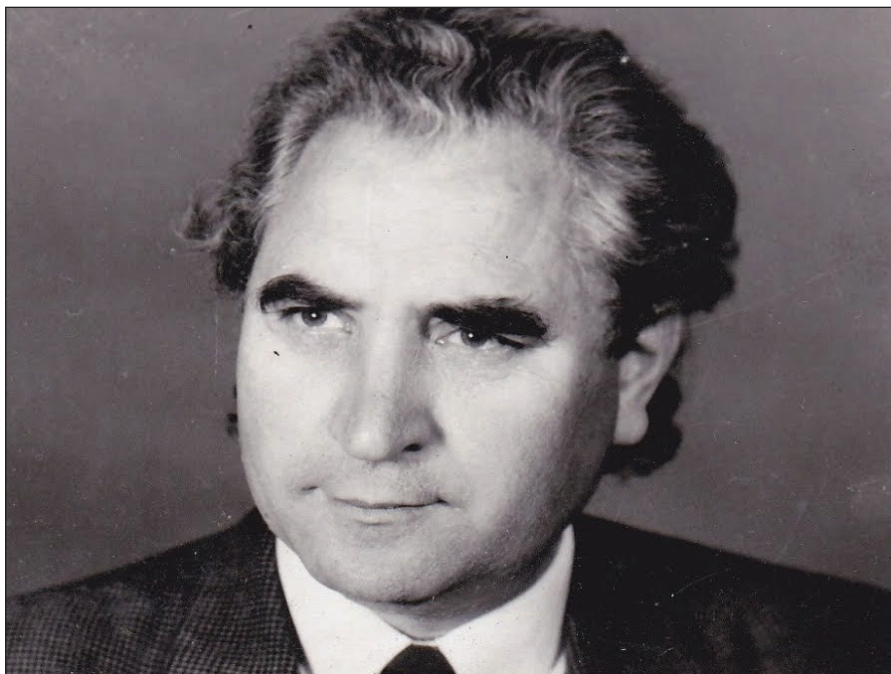
P.S. Vedeți cât de mult face dacă respectă ceea ce ai scris, poți împărtăși, peste ani, și altora ceea ce ai aflat de la alții despre oameni cu viață lungă?!

*In memoriam***Prof. DUMITRU V. APOSTOLACHE**

Recent a trecut la cele veșnice renumitul profesor de matematică și admirabilul nostru coleg, Dumitru Apostolache, lumea școlii vasluiene devenind tot mai săracă.

Avăzut lumina zilei la 9 aprilie 1943 în comuna Fălciu, județul Vaslui, fiind „*un boț cu ochi, o bucată de humă însuflețită a acestor meleaguri*” cum adeseori spunea regretatul profesor.

În anul 1957 a absolvit cursul școlii gimnaziale de 7 ani din Fălciu. Starea materială a părinților a făcut să se îndrepte spre Liceul Militar. A făcut trei ani de liceu militar, dar a fost trecut în rezervă, cu dreptul de a se înscrie în clasa a XI-a, secția reală, la oricare liceu din țară. Așa se face că la 1 septembrie 1960

a devenit elevul Complexului Școlar Bârlad (astăzi, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”), pe care îl absolvă în 1961.

În urma unui serios examen de admitere și-a văzut visul cu ochii, fiind admis la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, Facultatea de Matematică - Fizică. Ca student a participat la sesiunile de referate ale studenților și a trimis câte un articol la „Scânteia Tineretului”. În anul IV a fost admis la specializarea: matematică-elasticitate. Termină facultatea în 1966 și în urma Examenului de Stat a fost declarat DIPLOMAT UNIVERSITAR.

Debutează în învățământ, în același an, ca profesor titular de matematică la Liceul din Murgeni, funcționând timp de 10 ani în această școală. În anii 1976–1978 a fost director al Casei Pionierilor Murgeni, pe care a înființat-o cu sprijinul organelor județene și a fost director coordonator al școlilor din comuna Murgeni. La 1 septembrie 1978 devine profesor de matematică, prin concurs de cunoștințe, la Liceul Industrial de Chimie nr. 4 Vaslui, azi „Emil Racoviță”, unde a activat până la pensie. În anul școlar 1979-1980 a fost director adjunct la Liceul „Mihail Kogălniceanu” Vaslui, iar în perioada 1992-1995 director adjunct al Liceului Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui. La 10 ianuarie 1981 susține examenul pentru obținerea gradului didactic I în învățământ. Între anii 1985–1989 și 1995-2001 a fost inspector școlar de specialitate la Inspectoratul Școlar al Județului Vaslui.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Prof. dr. **Janeta Maria Iuga**, Timișoara

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene
 Tipar: SC Irimpeș SRL Bârlad

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
 Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Pe 1 februarie 2006 s-a pensionat pentru limită de vârstă. A mai lucrat ca profesor pe perioadă determinată, la liceele „Emil Racoviță” și „Ștefan Procopiu” Vaslui. Munca i-a fost apreciată prin acordarea Diplomei de Excelență, a Medaliei jubiliare cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la Eliberarea României de sub dominația fascistă, titluri onorifice (profesor evidențiat în anul 1985) și promovări.

A îndeplinit responsabilități care l-au onorat: responsabil de catedră și de cerc pedagogic, membru în Comisia Națională de Evaluare a Școlilor Particulare, membru în Comisiile pentru Dezbaterea Programelor școlare de Matematică la nivelul Ministerului Învățământului, responsabil al grupei sindicale. A făcut parte din consiliile de administrație ale liceelor la care a lucrat și al I.Ș.J. Vaslui. A fost purtătorul de cuvânt al Inspectorului Școlar Județean și consilier local al Municipiului Vaslui.

S-a străduit să mențină o relație apropiată profesor-elev și inspector-cadru didactic bazată

pe corectitudine, pe stimă și realizarea sarcinilor încredințate. A fost printre inițiatorii Concursului interjudețean de matematică „Acad. Radu Miron”, la care sunt prezenți elevii din clasele VII-XII din toate județele Moldovei. A încurajat participarea școlilor la Concursul internațional „Cangurul”.

A fost absolvent al cursurilor pentru formarea inspectorilor școlari, organizat în cadrul componentei „Management și finanțe”, a Proiectului de Reformă a învățământului preuniversitar desfășurate în perioada noiembrie 1998–decembrie 1999.

A publicat exerciții și probleme în Gazeta Matematică, seriile A și B, fiind autorul a peste 25 de articole apărute în „Tribuna Învățământului” și „Revista de pedagogie”.

Se numără printre fondatorii și colaboratorii revistei „Ethos”, editată de Casa Corpului Didactic Vaslui. A publicat numeroase cărți precum: „Oglinzile iubirii”, Editura Sfera, Bârlad, 2006; „D’ale lu’Mitică și Costică” împreună cu inginer Costache Țenu, Editura Sfera, Bârlad, 2010, „Avem minte să gândim, avem suflet să iubim”, Editura Thalia, Vaslui, 2011, împreună cu profesorul Ionel Armeanu-Ștefănică și economistul Ioan Buruiiană; „Muguri și flori de voie bună”, Editura Sfera Bârlad, împreună cu dr. Laurențiu Chiriac. Recent i-au apărut, în colaborare, cărțile: „Matematica–Punte a suspinelor?”, Editura Pim, 2013 și „Chimia-briliantul vieții”, vol. I și II, 2014 la aceeași editură din „dulcele târg al leșilor”, „Vieți dedicate eternității”, Editura Casei Corpului Didactic Vaslui, 2017 ș.a.

Spirit dinamic, cu har, plin de umor, excelent epigramist și publicist, apreciat de elevi și colegi, inspectorul D. Apostolache a fost o personalitate distinctă în peisajul învățământului vasluian. Prietenii au apreciat la profesorul Mitică Apostolache verva cuvântului spus, starea de bună dispoziție pe care o inspira celor din jur, ținuta demnă și seriozitatea în îndeplinirea sarcinilor încredințate.

Prin întreaga activitate didactică și comportamentul adecvat omului de la catedră, profesorul Dumitru Apostolache rămâne un nume de referință în istoria învățământului și culturii vasluiene. O boală neiertătoare îl răpește fulgerător din mijlocul nostru, însă **profesorul și omul** Dumitru Apostolache, va rămâne totdeauna în memoria foștilor elevi, a colegilor de la Inspectoratul Școlar Județean și de la Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui, a tuturor celor care l-au cunoscut.

Dumnezeu să-l odihnească în pace !

Nicolae IONESCU